

РЕШЕНИЕ

№ 13607

гр. София, 07.08.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 51 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и втори май през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ИВЕТА В. ИВАНОВА

при участието на секретаря ДИАНА АЛ. ИВАНОВА
като разглежда докладваното от ИВЕТА В. ИВАНОВА Гражданско дело № 20221110129942 по описа за 2022 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Предявен е от С. С. Х. против [фирма] установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 10 от договор за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., клаузата на чл. 10 от договор за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка поради неизпълнение на договорно задължение за предоставяне в срок на обезпечение на кредита, както и насрещни осъдителни иски с правно основание чл. 240, ал. 1 и ал. 2, вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР и по чл. 86, ал. 1 ЗЗД, предявени от [фирма] срещу С. С. Х. за заплащане на сумата от 400 лева, представляваща непогасена главница по договор за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на насрещната искова молба в съда – 21.10.2022 г. до окончателното ѝ изплащане, сумата от 50,49 лева, представляваща договорна (възнаградителна) лихва за периода от 23.02.2022 г. до 23.06.2022 г. и сумата от 14,71 лева, представляваща лихва за забава за периода от 23.02.2022 г. до 18.10.2022 г., евентуално съединени с осъдителен иск с правно основание чл. 59 ЗЗД за заплащане на сумата от 400 лева, представляваща сума, с която ответникът се е обогатил за сметка на ищеца без правно основание за това, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на насрещната искова молба в съда – 21.10.2022 г. до окончателното ѝ изплащане

Ищецът по първоначалните иски С. С. Х. твърди, че между него, в качеството му на кредитополучател и ответното дружество [фирма], в качеството му на кредитор, бил сключен договор за потребителски кредит от разстояние № [№] от 23.12.2021 г., за

предоставяне на паричен кредит в размер на сумата от 600 лева, който да бъде погасен чрез шест месечни погасителни вноски в размер от по 111,66 лева, с годишен процент на разходите /ГПР/ от 49,65 % и годишен лихвен процент /ГЛП/ от 38,95 % и обща сума, подлежаща на връщане в размер от 988,56 лева. Посочва, че съгласно клаузата на чл. 20 от договора в срок до 3 дни от сключването му кредитополучателят следва да предостави в полза на кредитора обезпечение под формата на поръчителство от физическо лице, което да получава брутен доход от 1400 лева и да отговаря на други изисквания, посочени в договорната клауза. Ищецът С. Х. излага, че съгласно клаузата на чл. 10 от договора, при неизпълнение на това задължение кредитополучателят дължи неустойка, имаща обезщетителен характер и определена като сбор от сумата в размер от 5,58 лева и 0,310 % от уговорения размер на кредита за първия ден на забава и 0,310 % за всеки следващ ден, за който кредитът е останал необезпечен. Поддържа се, че поради непредставяне в срок на обезпечение и на основание посочената договорна клауза, на ищеца била начислена неустойка в общ размер от 318,60 лева, включена в размера на месечните погасителни вноски по договора, при което същите се увеличили до сумата от по 164,76 лева. В исковата молба се твърди, че клаузата на чл. 10 от процесния договор за паричен заем, предвиждаща заплащането на този вид неустойка, е нищожна като противоречаща на добрите нрави. Конкретно С. Х. намира, че със същата се обезпечава изпълнение на задължение, което не е пряко свързано с претърпени вреди от ответника, поради което същата излиза извън присъщите за неустойката обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено неоснователно обогатяване. Ответникът, като кредитор, не е изпълнил задължението си да извърши предварителна оценка на кредитоспособността на кредитополучателя преди отпускане на кредита. Процесният договор е със съдържание, върху което потребителят не може да влияе. Наред с това счита за недопустимо едновременно начисляване на неустойката с лихва за забава, което е в противоречие с разпоредбата на чл. 33 ЗПК и води до заобикалянето ѝ. Счита, че по същността си неустойката представлява форма на възнаграждение на кредитора. Намира същата за недължима и като начислена в нарушение на чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, доколкото задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка. С тези съображения ищецът С. Х. отправя искане за прогласяване нищожността на клаузата на чл. 10 от договора за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка в размер от 318,60 лева, поради непредставяне в срок на обезпечение, като противоречаща на закона, поради заобикалянето му и като противоречаща на добрите нрави. Претендира присъждане на сторените по делото разноски.

В депозирания в срока по чл. 131, ал. 1 ГПК писмен отговор ответникът по първоначалните иски [фирма] намира същите за процесуално допустими и основателни, като прави изрично признание на исковите претенции, с които се отправя искане за прогласяване нищожността на клаузата за неустойка от процесния договор за потребителски кредит. Счита, че дружеството не е дало повод за завеждане на исковите, поради което на основание чл. 78, ал. 2 ГПК разноските във връзка със същия следва да бъдат възложени в тежест на ищеца. По отношение на предявените насрещни осъдителни иски претенции

излага, че действително между [фирма], в качеството на кредитор и С. С. Х., в качеството му на кредитополучател, бил сключен договор за потребителски кредит за текущо потребление № [№] от 23.12.2021 г., по силата на който в полза на Х. бил предоставен паричен заем в размер на сумата от 600 лева със срок за връщането ѝ от шест месеца и размер на възнаградителната лихва от 69,98 лева. Договорът бил сключен по реда на ЗПФУР, чрез официалната интернет страница на финансовата институция – [уебсайт], чрез средствата за комуникация от разстояние. Ищецът по насрещните искиве твърди, че на кредитополучателя Х. била предоставена преддоговорна информация, под формата на стандартен европейски формуляр и Общи условия за предоставяне на потребителски кредит на физически лица от [фирма], а след одобряване на искането за отпускане на кредита, и договор за потребителски кредит от 23.12.2021 г. с всички приложения към него. Поддържа, че Х. е потвърдил, че се е запознал със същите и е изразил съгласието си за сключване на договора. Последният се счита за сключен след получаване от кредитора на изявлението на кредитополучателя и потвърждаването на този факт. Излага, че на същата дата – 23.12.2021 г. [фирма] е отпуснало заемната сума, която Х. получил на каса на [фирма]. Посочва се, че по договора същият извършил частично плащане в общ размер на сумата от 220 лева на 21.02.2022 г., след което преустановил плащанията. Крайният срок за връщане на дължимите суми настъпил на 23.06.2022 г. Посочва се, че останалите непогасени от ответника вземания са както следва: сумата от 400 лева, представляваща непогасена главница по договора за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., сумата от 50,49 лева, представляваща договорна (възнаградителна) лихва за периода от 23.02.2022 г. до 23.06.2022 г. и сумата от 14,71 лева, представляваща лихва за забава за периода от 23.02.2022 г. до 18.10.2022 г., чието заплащане дружеството претендира в настоящия процес. Изрично уточнява, че с платените от ответника суми първоначално е извършено частично погасяване на начислена неустойка, което впоследствие е коригирано и същата сума е отнесена за погасяване на главницата. С тези доводи ищецът по насрещните искиве отправя искане за уважаването им и за присъждане на сумите на соченото договорно основание, а в случай, че съдът приеме за недоказано последното – на извъндоговорно такова, под формата на неоснователно обогатяване. Претендира разноски.

В депозирания в срока по чл. 131, ал. 1 ГПК писмен отговор на насрещната искова молба ответникът С. Х., чрез пълномощника си адв. Д. М., оспорва същата с довод, че процесният договор за потребителски кредит е нищожен поради включването като част от съдържанието му на неустойка в размер над 50 % от главницата по кредита, при неизпълнение на задължението от кредитора да направи предварителна оценка на кредитоспособността на кредитополучателя, преди отпускане на кредита и при липсата на данни за такава да откаже предоставяне на заема. Следва да се съобрази, че по този начин кредитът се оскъпява и ищецът следва да върне сума в общ размер от 988,58 лева при главница от 600 лева и за срок от 6 месеца. Намира, че процесната неустойка води до скрито оскъпяване на кредита и по същността си представлява възнаградителна лихва, поради което е следвало да бъде включена изначално при формиране на ГПР по договора. С тези

доводи отпраща искане за отхвърляне на насрещните искиви претенции.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

По главните искиве с правно основание чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД:

Основателността на предявените искиве е обусловена от установяване от ищеца, при условията на пълно и главно доказване, на следните предпоставки: сключването на процесния договор за паричен заем № [№]/23.12.2021 г., неговото конкретно съдържание – права и задължения на страните, както и наличието на клауза, предвиждаща заплащането на неустойка в размер от 318,60 лева поради неизпълнение на договорно задължение за предоставяне в срок на обезпечение на кредита.

В тежест на ответника е да установи действителността на оспорената договорна клауза, чрез установяване наличието на основание за дължимостта на предвидената в същата неустойка, съответствието ѝ с добрите нрави, че последната не поражда задължение за насрещната договаряща страна поради неизпълнение по договора да заплати необосновано високо обезщетение и индивидуалното ѝ уговаряне.

С оглед съвпадащите твърдения на страните, на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 и т. 4 ГПК с проекта за доклад по делото, обективизиран в определението от 05.04.2023 г. и обявен за окончателен такъв, предвид липсата на проведено оспорване от страните, като безспорни и ненуждаещи се от доказване са отделени обстоятелствата, че между ищеца по първоначалните искиве С. С. Х., в качеството му на кредитополучател и ответното дружество [фирма], в качеството му на кредитор, е сключен договор за потребителски кредит от разстояние № [№] от 23.12.2021 г. за предоставяне на паричен кредит в размер на сумата от 600 лева, както и наличието на клауза в същия, предвиждащи заплащането от кредитополучателя на неустойка в размер от 318,60 лева поради непредставяне в срок на обезпечение.

Последните факти се установяват и от представените и приети като писмени доказателства по делото заверени препис от договор за потребителски кредит № [№] от 23.12.2021 г., погасителен план към договора и Общи условия за предоставяне на потребителски кредити на физически лица от ответника, данните от които сочат за сключването на договора за потребителски кредит от 23.12.2021 г. между [фирма], в качеството му на кредитор и С. С. Х., в качеството му на кредитополучател, за предоставяне на паричен заем, под формата на потребителски кредит, в размер на сумата от 600 лева. Срещу това ищецът е поел насрещното задължение да ползва кредита и да го върне съгласно условията на договора – в срок до 6 месеца, считано от получаване на заемната сума чрез заверяване на банковата сметка на Х. със същата, респ. чрез превеждането ѝ посредством услугите на [фирма]. Съгласно клаузите на договора, заеманата сума следвало да бъде върната от кредитополучателя чрез шест анюитетни месечни вноски, дължими на 23-то число на месеца с размер и падеж, посочени в погасителния план, представляващ

приложение № 1 към договора. Установява се, че с клаузата на чл. 7 от същия е предвидено олихвяване на усвоения кредит с фиксиран годишен лихвен процент в размер от 41 % и лихвен процент на ден от 0,1138 %. Лихвата се изчислява и дължи за периода на срока за издължаване на кредита. В клаузата на чл. 9 от договора е предвидено, че годишният процент на разходите (ГПР) по кредита се равнява на 49,65 % и се изчислява съгласно ЗПК. В чл. 20 от договора е установено, че вземането по договора се обезпечава с поръчителство от физическо лице, което да отговаря солидарно с кредитополучателя за изпълнение за пълния размер на кредита, като кредитополучателят се задължава в срок от 3 работни дни от сключване на договора да предостави обезпечението. Отражено е, че физическото лице – поръчител следва да отговаря едновременно на следните условия: да бъде дееспособно физическо лице; да има брутен осигурителен доход над 1 400 лева; да работи по трудов договор с най-малко шест месеца трудов стаж при последния работодател; да няма активни експозиции в Централния кредитен регистър с просрочие над 30 дни; да не е страна по договор за кредит, сключен с [фирма]. Съгласно клаузата на чл. 10 от договора, при допусната от кредитополучателя неизпълнение на договорното задължение за предоставяне на обезпечение по реда и при условията на чл. 20, същият дължи заплащане на кредитора на неустойка в размер от 5,31 лева + 0,295% от усвоения размер на кредита за първия ден на забава и 0,295 % от усвоения размер на кредита за всеки следващ ден, за който кредитът е останал необезпечен, определена при преференциални условия. Изяснява се, че неустойката е дължима и при представяне на обезпечение след установения за това срок, като се начислява единствено за периода, през който кредитът е останал необезпечен. Предвидено е, в клаузата на чл. 12, че начислената неустойка се изплаща на падежа на месечната вноски. Съгласно клаузата на чл. 13 от договора при допусната от кредитополучателя забава за погасяване в срок на някоя от месечните вноски, последният дължи освен договорна лихва и неустойка за просрочие за времето на забавата, изчислена върху непогасената просрочена част от главницата, включена във вноската и в съответствие с размера на законната лихва по чл. 86 ЗЗД. Установява се също, че сред основните задължения на кредитополучателя съгласно клаузата на чл. 16 от договора, са да погаси кредита при договорените условия и срок за това, а при допусната забава да заплати неустойката по чл. 7 от договора. Като насрещна престация кредиторът поема задължение, съгласно чл. 17 от договора, да предостави разрешения кредит при уговорените условия и срок за това.

Установява се, че в погасителния план, представляващ приложение № 1 към договора за потребителски кредит № [№], са посочени падежите на шестте месечни погасителни вноски, съответно: 23.01.2022 г. – 23.06.2022 г.; техният конкретен размер, при разграничение на случаите, при които кредитът е обезпечен – 111,66 лева или без обезпечение – 164,76 лева, съответно с начислена неустойка, както и какви конкретно по размер главница и договорна лихва включва всяка отделна вноска. Отражено е, че общият размер на неустойката поради непредставяне на обезпечение възлиза на сумата от 318,60 лева, заемната сума е 600 лева, а договорната лихва в размер от 69,98 лева или крайният размер на задължението възлиза на 988,58 лева.

Съгласно представените и приети по делото Общи условия за предоставяне на потребителски кредити на физически лица от [фирма], чиято приложимост към процесния договор не е оспорена от ищеца, сключването на договора в писмена форма се предхожда от кандидатстване за кредит от страна на кредитополучателя по един от начините, описани в клаузите на раздел III ОУ, в т.ч. чрез средствата за комуникация от разстояние. Изяснява се, че искането на кредитополучателя за предоставяне на потребителски кредит следва да съдържа желанието от него за размер и срок за погасяването му, информацията относно възможността му да предостави обезпечение – арт. чл. 18 ОУ. Съгласно клаузата на чл. 19 от Общите условия преди сключване на договора за кредит, [фирма] извършва оценка на кредитоспособността на клиента, а при необходимост извършва и допълнителни справки за това, като в разумен срок уведомява насрещната страна за съгласието си за отпускане на кредита и неговия размер или за отказа за това. В клаузата на чл. 22 от процесните ОУ е посочено, че преди сключване на договора кредиторът предоставя на потребителя необходимата информация съгласно Стандартен европейски формуляр за вземане на информирано решение от клиента. Съгласно чл. 28 от ОУ при извършено от кредитополучателя кандидатстване за отпускане на кредит посредством уебсайта на кредитора - [уебсайт], договорът за потребителски кредит се сключва чрез средствата за комуникация от разстояние във формата на електронен документ и се счита за сключен в момента, в който кредитополучателя натисне бутона „подпиши“. По делото не се спори, че процесният договор е сключен именно по този ред, за което свидетелстват и представените от ответното дружество извадки от електронна кореспонденция между страните във връзка със създаден от ищеца С. Х. профил в уеб сайта [уебсайт] на 22.07.2021 г., с подаване на заявка за отпускане на кредит, подаване на съобщение от кредитора, че искането е одобрено от 23.12.2021 г. с изпратени преписи от договора, общите условия и две приложения, описани като погасителен план и стандартен европейски формуляр, както и получаването на съобщение от ищеца от 23.12.2021 г., че е запознат и приема без възражения клаузите на договор за потребителски кредит № *****[№]. По делото ищецът не оспорва, че тази кореспонденция е водена между него и ответното дружество, както и самото подписване на процесния договор.

Данните по делото, следващи от събраните писмени доказателства, сочат, че преди сключване на договора на кредитоискателя С. Х. е предоставен стандартен европейски формуляр, съдържащ информация за потребителските кредити и конкретно: данни за кредитора, описание на основните характеристики на кредита – вид (потребителски кредит за текущо потребление); общ размер на кредита – 600 лева; условия за усвояване; срок на договора – 6 месеца; размер, брой, падеж и периодичност на вноските – в зависимост от това дали кредит е обезпечен; общата дължима сума – 988,58 лева – при непредставяне обезпечение; вида на изискваното обезпечение и срока за предоставянето му; разходите по кредита – лихвен процент от 41 %; ГПР – 49,65 %. Уточнено е, че ГПР включва общите разходи за потребителя, изразени като годишен % от общия размер на предоставения кредит; друг вид разход по кредита – неустойка за непредоставено в срок обезпечение на кредита с поръчителството на едно физическо лице – размерите ѝ при стандартни и при

преференциални условия; правото на отказ от сключения договор и възможността за предсрочното му погасяване.

Страните не спорят, а и от представените и приети по делото разписка за извършено плащане № [№] от 23.12.2021 г. и разписка за извършено плащане № [№] от 23.12.2021 г., издадена от третото за процеса лице [фирма], следва, че ищецът С. Х. е получил в брой сумата от 600 лева, наредена от [фирма]. Ето защо, съдът приема, че заемната сума реално е усвоена – получена от Х., с което е завършен фактическият състав, очертан в разпоредбата на чл. 240, ал. 1 ЗЗД и между страните е възникнало заемно договорно правоотношение.

Изясни се, че ищецът оспорва действителността на клаузата на чл. 10 от процесния договор за кредит, предвиждаща заплащането на неустойка за непредоставяне в срок на договорно обезпечение на кредита, с твърдения за нищожността ѝ поради противоречие със закона, неговото заобикаляне и противоречие с добрите нрави, както и относно правилното определяне на ГПР по договора поради невключването на същата в съдържанието му.

С отговора на исковата молба ответникът не оспорва и изрично признава основателността на исковата претенция за прогласяване нищожността на оспорената договорна клауза, като поддържа предявените насрещни искови претенции, основани на твърдения за възникнало между страните облигационно правоотношение по силата на валиден договор за кредит.

Както вече беше изяснено, процесният договор за потребителски кредит от разстояние от 23.12.2021 г. е сключен като потребителски такъв. Доколкото страна, в качеството си на кредитополучател, по процесната двустранна сделка е физическо лице, за което няма данни и не се твърди да е действало в рамките на своя професионална или търговска дейност и предвид нейния предмет, съдът намира, че в случая договорната обвързаност между страните попада в обхвата на дефинитивната норма на чл. 9, ал. 1 от ЗПК (Обн. в ДВ бр.18 от 05.03.2010 г. в сила от 12.05.2010 г.) и спрямо същата са приложими специалните изисквания към съдържанието на договора за потребителски кредит, а наред с това и специалната защита на потребителя, регламентирана в Закона за защита на потребителите (Обн. В ДВ бр. 99 от 09.12.2005 г., в сила от 10.06.2006 г.) – арг. § 13, т. 1 от ДР на ЗЗП, който въвежда разпоредбите на Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 05.04.1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори, за наличието на които съдът следи служебно.

В настоящата хипотеза се изясни, че съгласно клаузата на чл. 10 от договора кредитополучателя дължи заплащането на неустойка при неизпълнение на задължението си по чл. 20 от договора за предостави в полза на кредитора в срок до 3 работни дни от сключване на договора, обезпечение чрез физическо лице – поръчител, което да отговоря на изрично посочените условия. Установи се, че неустоечното вземане се определя като % от усвоената сума по кредита и е дължимо за всеки ден, през който кредитът е останал необезпечен, включително и в случаите, при които обезпечение е предоставено, но не в уговорения 3-дневен срок. Съгласно погасителния план към сключения между страните

договор, в случая на ищеца е начислена такава неустойка в общ размер от 318,60 лева, чието заплащане е разсрочено, чрез включването ѝ в месечните погасителни вноски.

Съгласно разпоредбата на чл. 92, ал. 1 ЗЗД неустойката обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е необходимо те да се доказват. Правната норма определя неустойката като форма на договорна отговорност за причинените вреди от неизпълнение на договорно задължение, чийто размер е предварително уговорен от страните, като наред с това очертава и специфичните функции на неустоечното вземане – обезщетителна, свързана с преразпределяне на последиците от неизпълнението в тежест на неизправния длъжник, обезпечителна – за обезпечаване изпълнението на задължението и наказателна – в случаите, при които размерът на неустойката е по – голям от причинените вреди.

В рамките на един от основните принципи в гражданското право – свободата на договаряне, намерил нормативното си отражение в чл. 9 ЗЗД страните по една двустранна правна сделка могат да уговорят неустойка за вредите от неизпълнение на договорно задължение. Необходимо е обаче това неустоечно вземане да има някоя от специфичните за неустойката функции. В противен случай клаузата за неустойка би била нищожна поради накърняване на добрите нрави, за което съдът следи служебно, преценявайки клаузата към момента на сключване на договора и включването ѝ в неговото съдържание – арг. т. 3 от Тълкувателно решение № 1/ 15.06.2010 г. по тълк. дело № 1/2009 г.на ОСТК на ВКС.

В конкретната хипотеза се касае за неустойка, дължима поради неизпълнение на едно акцесорно по характера си задължение – за предоставяне на обезпечение, а с това и насочена към обезпечаване на вреди, които не са преки такива – вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка са, че вземането няма да бъде събрано. Предвид това и съобразявайки конкретния ѝ размер, съдът намира, че процесната клауза от договора за заем създава предпоставки за обогатяване на едната страна – заемателя без правно основание, доколкото неустойката, дължима заради неизпълнение не на главното, а не акцесорното задължение излиза извън присъщите си функции по чл. 92, ал. 1 ЗЗД и нарушава принципа за справедливост, поради което същата е нищожна като противоречаща на добрите нрави – арг. чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД и като израз на неравноправна клауза – арг. чл. 146, ал. 1, вр. чл. 143, т. 5 ЗЗП. В допълнение следва да се отбележи, че съгласно разпоредбата на чл. 33, ал. 1 ЗПК в случаите на допусната забава на потребителя кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забавата, какъвто характер няма процесната неустойка.

Наред с това, за правна прецизност, съдът намира за необходимо да отбележи, че в разпоредбата на чл. 16 ЗПК законодателят е предвидил оценка от кредитора на кредитоспособността на потребителя преди сключване на договора за кредит. Касае се за оценка на платежоспособността на бъдещия заемател преди страните да се обвържат от договорно правоотношение. Такова задължение следва и от клаузите на приложимите към процесното правоотношение Общи условия и конкретно на разпоредбата на чл. 19 от същите, в която, както се изясни, е посочено, че преди сключване на договора за

потребителски кредит [фирма] разглежда предоставената от потребителя информация и оценява кредитоспособността му, при възможност за извършване на допълнителни справки за това. Следователно, за евентуалното настъпване на вредите, чисто обезпечение се цели с включването на неустоечната клауза като част от съдържанието на договора за заем, принципно допринася и бездействието на заемотателя да оцени кредитоспособността на заемателя преди отпускане на заема съгласно изискването на чл. 16 ЗПК, с което недопустимо същият се стреми да придобие права в резултат от собственото си бездействие и по този начин да прехвърли отговорността за това в тежест на потребителя.

Предвид всичко изложено, предявеният установителен иск по чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД се явява основателен и следва да бъде уважен.

По насрещните осъдителни иски с правно основание чл. 240, ал. 1 и ал. 2, вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР и по чл. 86, ал. 1 ЗЗД:

Възникването в полза на ищеца на процесните вземания за главница, възнаградителна лихва и лихва за забава, е обусловено от установяване, при условията на пълно и главно доказване, наличието на твърдяното валидно облигационно правоотношение с ответника по договор за потребителски кредит от разстояние, както и, че е получил съгласието на ответната страна за сключване на договора с обективизирана именно от него воля за предоставяне на заемната сума, по което същата е предадена на заемополучателя, уговорения падеж на връщане, изискуемостта на вземането и размера на обезщетението за забава.

По делото се установи, както сключването между страните на процесния договор за потребителски кредит № [№] от 23.12.2021 г., така и изпълнение на задължението на кредитора [фирма] за предаване на кредитополучателя на заемната сума в размер от 600 лева.

С отговора на исковата молба дружеството въвежда твърдения, че общо заплатената от С. Х. сума за погасяване на задълженията по договора, възлиза на 220 лева, в който смисъл са и данните, отразени в представената и приета по делото справка за платени суми по кредит № *****[№] и погасени задължения с тях, с отразено плащане от кредитополучателя от 21.02.2022 г. на сумата от 220 лева.

Ответникът по насрещните иски не твърди и не представя доказателства за заплащане на сума в по-висок размер, като неоспорва и въведените от ответника твърдения в тази насока, поради което съдът приема, че именно това е платената от него сума за погасяване на задълженията му по договора.

Основният спорен въпрос по делото е относно наличието на основание за възникване в полза на кредитора на процесните притезания, предвид наведените от ответника доводи за недължимост поради недействителността на клаузата от договора, предвиждаща задължение за заплащане на неустойка за неизпълнение на договорното задължение за предоставяне на обезпечение, съответно поради незаконосъобразно невключване в размера на ГПР по процесния договор на неустоечното вземане.

Изясни се, че процесният договор за кредит има характера на потребителски такъв, поради което договорната обвързаност между страните попада в обхвата на дефинитивната норма на чл. 9, ал. 1 от ЗПК и спрямо същата са приложими специалните изисквания към съдържанието на договора за потребителски кредит, за съблюдаването на които съдът следи служебно.

Съгласно разпоредбата на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа: годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Целта на цитираната разпоредба е на потребителя да се предостави пълна, точна и максимално ясна информация за разходите, които следва да направи във връзка с кредита, за да може да направи информиран и икономически обоснован избор дали да го сключи.

Сключеният между страните договор е в писмен вид, ясно и четливо написан, на разбираем език, като не е доказано да е изготвен със шрифт, по-малък от изискуемия от закона.

Съгласно разпоредбата на чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит, а съгласно чл. 19, ал. 4 ЗПК годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.

В клаузата на чл. 9 от процесният договор за потребителски кредит е посочен цифрово годишният процент на разходите на заема – 49,65 %, поради което формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ГПК. Така посоченият размер не надвишава максимално допустимия по чл. 19, ал. 4 ЗПК.

Съдът обаче, вземайки предвид вече достигнатите изводи относно характера на неустоечното вземане по чл. 10 от договора и условията, при които същото е дължимо, достига до извод, че този ГПР не отразява действителния процент на разходите по договора, доколкото не включва част от тях, а именно – неустойката за непредоставяне на обезпечение по кредита, които подлежат на включване в общите разходи по кредита по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК. В посочената дефинитивна разпоредба е изяснено, че „общ разход по кредита за потребителя“ са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в

случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия.

По делото се установи, че задължението за заплащане на неустойка е предвидено при самото сключване на договора, като предпоставката за възникването му е непредоставяне от страна на кредитополучателя на обезпечение – поръчител физическо лице, което да отговаря на кумулативно предвидените предпоставки в клаузата на чл. 20. При съобразяване на тези изисквания, на срока, в който кредитополучателят следва да предостави това обезпечение, както и посочването на конкретния размер на неустойката в погасителния план към договора, съдът достига до извод, че в настоящата хипотеза последната има характера на сигурен разход за потребителя и следва да бъде включена изначално при формирането на ГПР, което не е сторено от кредитора.

В тази връзка следва да се отбележи, че въведените изисквания откъм поръчителя и определеният срок за осигуряване на обезпечението са от естество да създадат значителни затруднения на длъжника при изпълнението на задължението, тъй като на практика същите са неосъществими за него. Същевременно, предвид начина на уговаряне на заплащането на неустойката в договора и в погасителния план към него – разсрочено, като част от месечната погасителна вноска с определен размер, съдът намира, че се касае именно за форма на допълнително възнаграждение за кредитора, извън възнаградителната лихва, подлежащо на включване в посочения ГПР, което в случая не е сторено.

Ето защо, съдът достига до извода, че процесният договорът за потребителски кредит не отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като в него липсва посочен действителният размер на разходите по кредита. В този случай и на основание чл. 23, вр. чл. 22 ЗПК потребителят дължи връщане само на чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи.

Изложеното води до извод, че С. Х., в качеството си на кредитополучател, дължи на [фирма], в качеството му на кредитор, връщане единствено на предоставената му заемна сума в размер от 600 лева.

От същата следва да бъде приспадната общо заплатената от него по договора в размер от 220 лева, поради което останалата неплатена и дължима главница възлиза на 380 лева.

За тази сума осъдителният иск по чл. 240, ал. 1, вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР следва да бъде уважен и отхвърлен за разликата до пълния предявен размер от 400 лева или за сумата от 20 лева.

Върху присъдената главница се дължи и законната лихва, считано от датата на подаване на насрещната искова молба – 21.10.2022 г. до окончателното ѝ изплащане.

Предявените иски по чл. 240, ал. 2 ЗЗД и по чл. 86, ал. 1 ЗЗД се явяват неоснователни, предвид изричната разпоредба на чл. 22 ЗПК, предвиждаща, че при недействителност на договора за потребителски кредит, в т.ч. поради несъблюдаване на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК относно ясно и точно посочване на ГПР по договора,

в т.ч. чрез включване на всички разходи относими към съдържанието му, потребителят дължи връщане само на чистата стойност на кредита, но не и заплащането на лихва или други разходи.

За пълнота и прецизност на изложението, по отношение на лихвата за забава за периода от 23.02.2022 г. до 18.10.2022 г., следва да се отбележи, че предвид недействителността на договора, в настоящия случай приложение следва да намери разпоредбата на чл. 84, ал. 2 ЗЗД и за поставяне в забава е необходима покана. Такава в случая е исковата молба, поради което за предхождащия я период лихва за забава е недължима.

Предвид основанието за частично отхвърляне на исковата претенция за главница по чл. 240, ал. 1, вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР – погасяване чрез плащане от ответника на част от сумата, то съдът намира, че не е настъпило вътрешнопроцесуалното условие за разглеждане на предявения при условията на евентуалност насрещен осъдителен иск по чл. 59 ЗЗД за заплащане на същата сума на основание друг източник на облигационна обвързаност между страните, под формата на неоснователно обогатяване.

По отговорността за разноски:

При този изход на спора – основателност на предявения първоначален иск и частична основателност на насрещните искиви претенции, право на разноски имат и двете страни, съразмерно с уважената, респ. отхвърлената част. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК в полза на ищеца следва да бъде присъдена изцяло сумата от 50 лева – разноски по делото за държавна такса по установителната претенция. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата (ЗАДв), в полза на процесуалния представител на ищеца – ЕАД „Д. М.“, представлявано от адв. Д. М., следва да бъде присъдена сумата от 480 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна адвокатска защита на ищеца по делото във връзка с предявената първоначална установителна искова претенция, при съобразяване с отразеното в представения по делото договор за правна защита и съдействие от (л. 94 от делото) представителство на ищеца от пълномощника му безплатно – на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв. Размерът на последното съдът определи при съобразяване с минималния такъв, следващ от разпоредбата на чл. 7, ал. 2, т. 1 и на § 2а от ДР на Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В полза на ответника не се следват разноски за осъществената защита срещу предявената от ищеца искова претенция. В тази връзка съдът намира за неоснователни доводите на ответното дружество, изложени в отговора на исковата молба, че с поведението си не е станал причина за предявяване на този иск, поради което и с оглед признанието му, именно на последния се следват разноски, тъй като счита, че в случая не е налице предпоставката по чл. 78, ал. 2 ГПК. В депозираната по делото уточнителна молба от 16.12.2022 г. [фирма] изрично посочва, че с извънсъдебно платената от ищеца сума в размер от 220 лева на 21.02.2022 г., а с това и преди образуване на настоящото дело, е погасена част от начислената неустойка за неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, като едва в по-късен момент и конкретно към датата на подаване на насрещния иск тази

сума е отнесена за погасяване на главницата. С оглед изложеното, съдът приема, че с начисляването като дължима на процесната неустойка, включването ѝ като конкретно задължение в погасителния план към договора за кредит, чрез разсрочване на плащането ѝ в рамките на шестте погасителни вноски и отнасяне на платени суми за частичното ѝ погасяване, ответникът е осъществил действие по претендиране и събиране на вземането, поради което с поведението си е станал причина за предявяване на установителната претенция на ищеца. Ето защо, отговорността между страните за сторените разноски във връзка със защитата по същата, следва да се разпредели по общото правило, в случая чрез прилагане на разпоредбата на чл. 78, ал. 1 ГПК. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК, съразмерно с уважената част от исковете, в полза на ищеца по насрещните искове следва да бъде присъдена сумата от 122,53 лева – сторени разноски по делото за държавна такса и юрисконсултско възнаграждение, чийто общ размер съдът определи в минимален такъв, на основание чл. 78, ал. 8 ГПК (изм. ДВ, бр. 8 от 2017 г.), вр. чл. 37 от Закон за правната помощ и съответно чл. 25, ал. 1 от Наредбата за заплащането на правната помощ, при съобразяване с вида и обема на извършената дейност от процесуалния представител на ищеца по насрещните искове (подаване на искова и уточнителна молби без представителство в съдебно заседание), както и конкретната фактическа и правна сложност на делото, характеризиращо се с обичайна продължителност. На основание чл. 78, ал. 1 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата (ЗАДв), съразмерно с отхвърлената част от исковете, в полза на процесуалния представител на ответника по насрещните искове С. Х. – ЕАД „Д. М.“, представлявано от адв. М., следва да бъде присъдена сумата от 87,91 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна адвокатска защита на ответника по делото във връзка с предявените насрещни искови претенции, изразяваща се в депозиране на писмен отговор, без процесуално представителство в откритото съдебно заседание и без направени доказателствени искания. Последното съдът определи при съобразяване с минималния размер, следващ от разпоредбите на чл. 9, ал. 1, вр. чл. 7, ал. 2, т. 1 и § 2а от ДР на Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНА на основание чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД по предявения от С. С. Х., с ЕГН: *****, с постоянен и настоящ адрес: [адрес] срещу [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес] установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 ЗЗД, клаузата на чл. 10 от договор за паричен заем № [№] от 23.12.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка поради неизпълнение на договорно задължение за предоставяне в срок на обезпечение на кредита.

ОСЪЖДА С. С. Х., с ЕГН: *****, с постоянен и настоящ адрес: [адрес] срещу [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес], на основание чл.

240, ал. 1 и ал. 2, вр. чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 9 ЗПК, вр. чл. 6 ЗПФУР, **сумата от 380 лева**, представляваща непогасена главница по договор за паричен заем № [№] от 23.12.2021 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано от датата на подаване на насрещната искова молба в съда – 21.10.2022 г. до окончателното ѝ изплащане, като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата над уважения размер от 380 лева до пълния предявен размер от 400 лева или за сумата от 20 лева.

ОТХВЪРЛЯ предявените от [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес] срещу С. С. Х., с ЕГН: *****, с постоянен и настоящ адрес: [адрес] осъдителни искиове с правно основание чл. 240, ал. 2 ЗЗД и чл. 86, ал. 1 ЗЗД за заплащане на **сумата от 50,49 лева**, представляваща договорна (възнаградителна) лихва за периода от 23.02.2022 г. до 23.06.2022 г. и **сумата от 14,71 лева**, представляваща лихва за забава за периода от 23.02.2022 г. до 18.10.2022 г.

ОСЪЖДА [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес] да заплати на С. С. Х., с ЕГН: *****, с постоянен и настоящ адрес: [адрес], на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, **сумата от 50 лева**, представляващи сторени разноси по делото .

ОСЪЖДА С. С. Х., с ЕГН: *****, с постоянен и настоящ адрес: [адрес] да заплати на [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес] на основание чл. 78, ал. 3 ГПК **сумата от 122,53 лева**, представляващи сторени разноси по делото .

ОСЪЖДА [фирма], с ЕИК: [ЕИК], със седалище и адрес на управление: г[адрес] на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, вр. чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАДв, да заплати на ЕАД „Д. М.“, с Булстат [Булстат], със седалище и адрес на управление: [адрес], представлявано от управителя си адв. Д. М., **сумата от 567,91 лева**, представляваща адвокатско възнаграждение с вкл. ДДС за предоставената безплатна адвокатска защита по делото в полза на ищеца С. Х..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с въззивна жалба, пред Софийски градски съд, в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____